

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

**1. ОСНИВАЊЕ И ДЕЛАТНОСТ**

Тигар А.Д., Пирот (у даљем тексту: „Предузеће”) је првобитно основан 1935. године оснивањем индустријске радионице за производњу гумених производа и свих врста гумене обуће. Након II светског рата фабрика почиње са радом 20. децембра 1945. године. Током 1972. године Предузеће прво у Југославији осваја, по сопственој технологији и конструкцији, производњу путничких радијалних ауто гума са текстилним појасом. Током 1991. године извршен је упис промене статуса предузећа у друштвеној својини у деоничко друштво у мешовитој својини, а од 16. јула 1996. године, промена назива Предузећа у “Тигар” Акционарско друштво за производњу гумених производа са п.о., Пирот (Тигар А.Д., Пирот).

Предузеће је на дан 1. јануара 2003. године извршило промене облика организовања и статусне промене при којима је дошло до издвајања из састава Предузећа организационих делова Фабрике аутогума и Фабрике унутрашњих гума, формирања и регистрација новог предузећа “Тигар МХ”- предузеће за производњу гума, д.о.о, Пирот (“Тигар МХ”), у чијем капиталу је Предузеће имало учешће од 65%. Током 2005. године, накнадном докапитализацијом, учешће Предузећа у капиталу “Тигар МХ” је промењено на 50%, с тим што је у Агенцији за привредне регистре, на основу договора партнера, регистровано учешће од 49.4%. С обзиром на датум докапитализације, сразмерно учешће матичног предузећа у капиталу “Тигар МХ” за 2005. годину је, према датуму регистрације износило 51.7674%, а према датуму уплате додатног капитала 51.9033%. У току 2007. године Предузеће је продало 19.4% удела компанији Michelin, Netherlands и, на дан 31. децембра 2007. године, учешће Предузећа у капиталу “Тигар Tyres”(претходни назив “Тигар МХ”), а на основу извршене регистрације, износи 30%. У току 2008 године предузеће је продало још 10% удела компанији Мишлен тако да 31.12.2008 године учешће у капиталу Тигар Tyres износи 20%. У складу са тим, предузеће “Tigar Tyres”, Пирот, није обухваћено у консолидованим финансијским извештајима Предузећа на дан 31. децембар 2008. године.

Поред производње производа од гуме, као основним делатностима Предузеће се бави и: производњом лепила и утензилија, транспортом, грађевинским услугама, туризмом и угоститељством, пословима спољнотрговинског промета у оквиру делатности за које је Предузеће основано, посебним облицима спољнотрговинског промета (уговори о дугорочној производној кооперацији, компензациони послови, куповина робе у иностранству ради продаје у иностранству, као и извоз купљене и увезене робе, малогранични промет), услугама у спољнотрговинском промету и друго.

Органи управљања Предузећем су: Скупштина, Управни одбор, Директор и Надзорни одбор.

Седиште Предузећа је у Пироту, у улици Николе Пашића 213. На дан 31. децембра 2008. године Матично предузеће је имало 193 запослених (31. децембра 2007. године, 196 запослени). Порески идентификациони број (“ПИБ”) Предузећа је 100358298. Решењем Комисије за листинг и котацију Београдске берзе од 2. априла 2007. године, акције Предузећа су примљене на А листинг Београдске берзе са симболом ТИГР.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

**2. ОСНОВЕ ЗА САСТАВЉАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈУ КОНСОЛИДОВАНИХ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЕШТАЈА**

**2.1. Основе консолидације**

Приложени финансијски извештаји представљају консолидоване финансијске извештаје предузећа Тигар А.Д., Пирот (“Предузеће” или “Матично предузеће”), и финансијске извештаје следећих зависних предузећа:

	<u>% учешћа у капиталу</u>
1 Тигар Обућа д.о.о., Пирот	100.00%
2 Тигар Хемијски производи д.о.о., Пирот	100.00%
3 Тигар Техничка гума д.о.о., Пирот	100.00%
4 Тигар Трејд д.о.о., Пирот	100.00%
5 Тигар Трговине д.о.о., Пирот	100.00%
6 Тигар Пословни сервис д.о.о., Пирот	100.00%
7 Тигар Тоурс д.о.о., Пирот	100.00%
8 Тигар Планинарски дом д.о.о., Пирот	100.00%
9 Тигар Обезбеђење д.о.о., Пирот	100.00%
10 Тигар Заштитна радвоница, д.о.о., Пирот	100.00%
11 Тигар Интер Риск д.о.о., Пирот	100.00%
12 Тигар Експорт-Импорт д.о.о., Пирот	100.00%
13 Тигар Инкон д.о.о., Пирот	100.00%
14 Слободна Зона Пирот, А.Д., Пирот	74.31%
15 Тигар Монтегро д.о.о., Подгорица, Република Црна Гора	80.00%
16 Тигар Патнер д.о.о., Скопље, Република Македонија	70.00%
17 Д.О.О. Тигар Трејд, Бања Лука, Република Српска	70.00%
18 Tigar Americas Jacksonwill, Florida, USA	100.00%
19 Tigar Europe, Лондон, УК	50.00%

Финансијски извештаји зависних предузећа у иностранству, исказани у њиховим функционалним валутама, прерачунати су у извештајну валуту матичног предузећа (Динар), тако што су средства и обавезе прерачунати по званичном курсу на дан биланса стања, а приходи и расходи по просечном курсу у току године.

Сви материјално значајни износи трансакција и салда која су настали из међусобних пословних односа између горе наведених повезаних предузећа елиминисани су приликом консолидације.

**2.2. Основе за састављање и презентацију финансијских извештаја**

На основу Закона о рачуноводству и ревизији (Службени гласник РС бр. 46 од 2. јуна 2006. године), правна лица и предузетници у Републици Србији су у обавези да вођење пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја врше у складу са законском и професионалном регулативом, која подразумева Оквир за припремање и приказивање финансијских извештаја (“Оквир”), Међународне рачуноводствене стандарде (“МРС”), односно Међународне стандарде финансијског извештавања (“МСФИ”), као и тумачења која су саставни део стандарда.

Решењем Министра финансија Републике Србије (број 011-00-738-2003-01, од 30. децембра

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
**31. децембар 2008. године**

2003. године) утврђени су и објављени Оквир и МРС који су били у примени на дан 31. децембра 2002. године и на коме се заснивају и претходни и Закон о рачуноводству и ревизији из 2006. године.

Промене у МРС, као и нови МСФИ и одговарајућа тумачења, издати од Одбора за међународне рачуноводствене стандарде (“Одбор”) и Комитета за тумачење међународног финансијског извештавања (“Комитет”), након напред наведеног датума, су званично усвојени Решењем Министра финансија Републике Србије (“Министарство”), о објављивању Међународних стандарда финансијског извештавања (бр 401-00-11/2008-16) и објављени у Гласнику РС бр. 16 од 12. фебруара 2008. године. Министарство је такође утврдило (Решењем бр 401-00-1456/2008-16) и објавило за примену у Гласнику РС бр. 116 од 17. децембра 2008. године превод измена МРС 39: Финансијски инструменти: Признавање и одмеравање и МСФИ 7: Финансијски инструменти: Обелодањивање.

Међутим, рачуноводствени прописи Републике Србије одступају од МСФИ и у следећем:

- до датума састављања приложених финансијских извештаја нису биле преведене све промене у стандардима и тумачењима (нарочито након претходно поменутог решења Министарства), као и да није извршено усаглашавање, односно промена званичних образаца финансијских извештаја, Правилника о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица (“Правилник”) и осталих подзаконских аката. Тумачења која су у примени за рачуноводствене периоде који почињу 1. јануара 2008. године и касније а која нису била званично преведена и усвојена од стране Министарства, обелодањена су у напомени 2.3.
- Приложени финансијски извештаји су приказани у формату прописаном Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике (Службени гласник РС бр. 114 од 22. децембра 2006. године), који преузима законом дефинисан потпун скуп финансијских извештаја који одступа од оног дефинисаног у МРС 1 “Приказивање финансијских извештаја”, а у то у појединим деловима одступа и од начина приказивања одређених билансних позиција предвиђених наведеним стандардом.

Сходно наведеном, а имајући у виду потенцијално материјално значајне ефекте које одступања рачуноводствених прописа Републике Србије од МСФИ и МРС имају на реалност и објективност финансијских извештаја Предузећа, приложени финансијски извештаји се не могу сматрати финансијским извештајима састављени у сагласности са МСФИ и МРС.

**2.3. Тумачења која су у примени а нису званично преведена и усвојена**

На дан објављивања ових финансијских извештаја следећа тумачења нису званично била преведена и усвојена од стране Министарства.

- IFRIC 13- Програм лојалности клијентима (у примени од 1. јула 2008. године);
- IFRIC 14 - МРС 19 - Ограничења дефинисаних примања, минимални захтеви и њихова интеракција (у примени од 1. јануара 2008. године);
- IFRIC 16 - Заштита од ризика нето инвестиција у страну пословање (у примени од 1. октобра 2008. године).

**2.4. Стандарди и интерпретације који су издати али који нису још увек у примени**

На дан објављивања ових финансијских извештаја доле наведени стандарди и измене стандарда су биле издате од стране Одбора и Комитета али нису постале ефективне за рачуноводствени период који почиње на дан 1. јануара 2008. године и нису биле усвојене, односно нису били преведени и званично усвојени у Републици Србији.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

- МРС 1 - Презентација финансијских извештаја (у примени од 1. јануара 2009. године);
- МРС 23 - Трошкови задуживања (у примени од 1. јануара 2009. године);
- МСФИ 8 - Пословни сегменти (у примени од 1. јануара 2009. године);
- МСФИ 3 - Пословне комбинације и МРС 27 - Консолидовани и појединачни финансијски извештаји (у примени од 1. јула 2009. године);
- Допуна МСФИ 2 - Плаћање на бази акција - Услови стицања права и поништења (у примени од 1. јануара 2009. године);
- Допуна МРС 32 - Финансијски инструменти: презентација и МРС 1 - Презентација финансијских извештаја (у примени од 1. јануара 2009. године)
- Допуна МРС 39 - Финансијски инструменти: признавање и мерење (у примени од 1. јула 2009. године);
- Допуна МСФИ 1 - Права примена међународних стандарда финансијског извештавања и МРС 27 - Консолидовани и појединачни финансијски извештаји (у примени од 1. јануара 2009. године);
- Побољшани Међународни рачуноводствени стандарди 2008. (у примени од 1. јануара 2009. године);
- IFRIC 15 - Уговори о изградњи стамбених и пословних објеката (у примени од 1. јануара 2009. године);
- Побољшани МСФИ 1 - Права примена међународних стандарда финансијског извештавања (у примени од 1. јула 2009. године);
- IFRIC 17 - Расподела немонетарних средстава власницима (у примени од 1. јула 2009. године);
- IFRIC 18 - Трансфер имовине од стране купца (у примени од 1. јула 2009. године).

Финансијски извештаји су састављени у складу са начелом историјског трошка, осим ако је другачије наведено у рачуноводственим политикама које су дате у даљем тексту.

Предузеће је у састављању ових финансијских извештаја примењивало рачуноводствене политике образложене у напомени 3. Наведене рачуноводствене политике су конзистентно примењене за све презентоване извештајне периоде.

Финансијски извештаји Предузећа су исказани у хиљадама динара. Динар представља званичну извештајну валуту у Републици Србији.

**2.5. Основе за састављање и презентацију финансијских извештаја**

На основу Закона о рачуноводству и ревизији (Службени гласник РС бр. 46 од 2. јула 2006. године), правна лица и предузетници у Републици Србији су у обавези да вођење пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја врше у складу са законском и професионалном регулативом, која подразумева Оквир за припремање и приказивање финансијских извештаја ("Оквир"), Међународни рачуноводствени стандарди ("МРС"), односно Међународни стандарди финансијског извештавања ("МСФИ"), као и тумачења која су саставни део стандарда.

На основу Закона о рачуноводству и ревизији (Службени гласник РС бр. 46 од 2. јуна 2006. године), правна лица и предузетници у Републици Србији су у обавези да вођење пословних књига, признавање и процењивање имовине и обавеза, прихода и расхода, састављање, приказивање, достављање и обелодањивање финансијских извештаја врше у складу са законском и професионалном регулативом, која подразумева Оквир за припремање и приказивање финансијских извештаја ("Оквир"), Међународни рачуноводствени стандарди ("МРС"), односно Међународни стандарди финансијског извештавања ("МСФИ"), као и тумачења која су саставни део стандарда.

Решењем Министра финансија Републике Србије (број 011-00-738-2003-01, од 30. децембра 2003. године) утврђени су и објављени Оквир и МРС који су били у примени на дан 31. децембра 2002. године и на коме се заснивају и претходни и Закон о рачуноводству и

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

ревизији из 2006. године.

Промене у МРС, као и нови МСФИ и одговарајућа тумачења, издати од Одбора за међународне рачуноводствене стандарде и Комитета за тумачење међународног финансијског извештавања, након напред наведеног датума, су званично усвојени Решењем, Министра финансија Републике Србије, о објављивању Међународних стандарда финансијског извештавања (бр 401-00-11/2008-16) и објављени у Службеном гласнику РС бр. 16 од 12. фебруара 2008. године и због тога нису могли бити примењени у састављању приложених финансијских извештаја Предузећа за 2007. годину.

Сходно наведеном, а имајући у виду потенцијално материјално значајне ефекте које одступања рачуноводствених прописа Републике Србије и МРС који су били у примени на дан 31. децембра 2002. године (а који су били званично објављени и прописани за примену у Републици Србији пре 12. фебруара 2008. године) од МСФИ и МРС могу имати на реалност и објективност финансијских извештаја Предузећа, приложени финансијски извештаји се не могу сматрати финансијским извештајима састављеним у сагласности са МСФИ и МРС.

Поред тога, приложени консолидовани финансијски извештаји су приказани у формату прописаном Правилником о садржини и форми образаца финансијских извештаја за привредна друштва, задруге, друга правна лица и предузетнике (Службени гласник РС бр. 114 од 22. децембра 2006. године), који преузима законом дефинисан потпун скуп финансијских извештаја који одступа од оног дефинисаног у МРС 1 “Приказивање финансијских извештаја”, а уз то у појединим деловима, одступа и од начина приказивања одређених билансних позиција предвиђених наведеним стандардом.

**2.6. Основе за састављање и презентацију финансијских извештаја**

Предузеће је у састављању ових консолидованих финансијских извештаја примењивало рачуноводствене политике образложене у напомени 3. које су засноване на рачуноводственим и пореским прописима Републике Србије.

Консолидовани финансијски извештаји Предузећа су исказани у хиљадама динара. Динар (РСД) представља званичну функционалну и извештајну валуту у Републици Србији.

**3. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОЛИТИКА**

**3.1. Користићење процењивања**

Презентација консолидованих финансијских извештаја захтева од руководства Предузећа коришћење најбољих могућих процена и разумних претпоставки, које имају ефекта на презентирани вредности средстава и обавеза као и обелодањивање потенцијалних потраживања и обавеза на дан састављања финансијских извештаја, као и прихода и расхода у току извештајног периода. Ове процене и претпоставке су засноване на информацијама расположивим на дан састављања консолидованих финансијских извештаја. Ипак, стварни резултати могу одступати од ових процена.

**3.2. Признавање и одмеравање прихода и расхода**

Приходи се одмеравају по правичној вредности примљене накнаде или накнаде која ће се примити и представљају износе који се лобијају за продату робу и извршене услуге у току редовног пословања, умањене за рабате, порез на додату вредност и друге порезе при продаји.

Приходи од продаје производа и роба се признају када се роба испоручи и када су значајни ризици и користи од власништва над њом пренети на купца.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Признавање расхода врши се истовремено са признавањем прихода ради којих су ти расходи настали (принцип сучељавања прихода и расхода).

Приходи и расходи од камата књиже се у корист односно на терет биланса успеха у обрачунском периоду на који се односе.

Приходи од финансијских улагања се евидентирају када се оствари право на примање тих прихода.

**3.3. Прерачунавање износа у страним средствима плаћања**

Пословне промене у страним средствима плаћања током године прерачунавају се у динаре по званичном курсу важећем на дан сваке промене.

Све позиције средстава и обавеза у страним средствима плаћања се прерачунавају у њихову динарску противвредност по средњем курсу, важећем на дан биланса стања.

Позитивне и негативне курсне разлике настале по основу прерачунавања девизних износа књиже су у корист или на терет биланса успеха.

**3.4. Бенефиције за запослене**

*Порези и доприноси фондовима за социјалну сигурност запослених*

У складу са прописима који се примењују у Републици Србији, Предузеће је у обавези да плаћа доприносе државним фондовима којима се обезбеђује социјална сигурност запослених. Ове обавезе укључују доприносе за запослене на терет послодавца у износима обрачунатим по стопама прописаним релевантним законским прописима. Предузеће је, такође, обавезно да од бруто плата запослених обустави доприносе и да их, у име запослених, уплати тим фондовима. Доприноси на терет послодавца и доприноси на терет запосленог се књиже на терет расхода периода на који се односе.

*Обавезе по основу отпремнина и јубиларних награда*

Предузеће је у обавези да исплати запосленима отпремнине, у зависности од година рада проведених у предузећу, у висини од три зараци које је запослени остварио у месецу који претходи месецу у којем се исплаћује отпремнина, односно у висини просечне месечне зараци исплаћене у Предузећу за месец који претходи месецу у којем се исплаћује отпремнина, ако је то за запосленог повољније.

Поред наведеног, Предузеће је и у обавези да исплати јубиларне награде за 20 и 30 година рада у Предузећу и по одласку у пензију, плативе у златним новчићима од 3, 6 односно 9 грама злата.

Предузеће је извршило резервисања по основу обавеза по наведеним основама.

**3.5. Порези и доприноси**

**3.5.1. Порез на добит**

**Текући порез на добит**

Текући порез на добитак представља износ који се обрачунава применом прописане пореске стопе од 10% на основу утврђену пореским билансом, која представља износ добитка пре опорезивања по одбитку ефеката усклађивања прихода и расхода, у складу са пореским прописима Републике Србије, уз умањење за прописане пореске кредите.

Закон о порезу на добитак Републике Србије не предвиђа да се порески губици из текућег периода могу користити као основа за повраћај пореза плаћеног у претходним периодима.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Међутим, губици из текућег периода исказани у пореском билансу могу се користити за умањење пореске основнице будућих обрачунских периода, али не дуже од десет година.

**Одложени порез на добитак**

Одложени порез на добитак се обрачунава коришћењем методе утврђивања обавеза према билансу стања, за привремене разлике произашле из разлике између пореске основе потраживања и обавеза у билансу стања и њихове књиговодствене вредности. Важеће пореске стопе на дан биланса стања или пореске стопе које су након тог дана ступиле на снагу, користе се за утврђивање разграниченог износа пореза на добитак. Одложене пореске обавезе се признају за све опорезиве привремене разлике. Одложена пореска потраживања се признају за све одбитне привремене разлике и ефекте пореских губитака и пореских кредита, који се могу преносити у наредне фискалне периоде, до степена до којег ће вероватно постојати опорезиви добитак, а који се тиме може умањити.

**Порези и доприноси који не зависе од резултата**

Порези и доприноси који не зависе од резултата укључују порез на имовину, порезе и доприносе на зараде на терет послодавца, као и друге порезе и доприносе у складу са републичким, пореским и општим прописима. Ови порези и доприноси су приказани у оквиру осталих пословних расхода.

**3.6. Нематеријална улагања**

Нематеријална улагања су у књигама Предузећа исказана по набавној вредности умањеној за акумулирану исправку вредности и евентуалне импаритетне губитке.

Нематеријална улагања обухватају улагања у софтвер, лиценце и слична права стечена куповином од трећих лица и отписују се у року од 5 година.

**3.7. Некретнине, постројења и опрема**

Почетно мерење некретнина, постројења и опреме, који испуњавају услове за признавање средстава, врши се по фер вредности у консолидованим финансијским извештајима.

На дан биланса стања, руководство Предузећа анализира вредности по којима су исказана основна средства Предузећа. Уколико постоји индикација да је неко средство обезвређено, надокнадив износ те имовине се процењује како би се утврдио износ обезвређења. Уколико је надокнадив износ неког средства процењен као нижи од вредности по којој је то средство приказано, постојећа вредност тог средства се умањује до висине надокнадиве вредности.

Губитак по основу обезвређења вредности имовине признаје се као расход текућег периода и исказује се у оквиру осталих пословних расхода. Ако накнадно дође до ситуације да губитак због обезвређења признат у ранијим годинама не постоји или се смањио, вредност средства се повећава до ревидиране процене о његовој накнадној вредности, али тако да повећана вредност по којој се средство води не буде већа од вредности по којој би се средство водило да није био у претходним годинама признат утврђени губитак због обезвређивања средства.

Амортизација се равномерно обрачунава на набавну вредност основних средстава применом следећих годишњих стопа, са циљем да се средства у потпуности отпишу у току њиховог корисног века трајања:

	%
Грађевински објекти	1.30 – 5.00%
Опрема:	
Енерго станице	10.00%

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Производна опрема	12.50% - 14.30%
Калупи	50.00%
Транспортна средства	14.30%
Аутомобили	15.50%
Лабораторијска опрема и мерни инструменти	16.60%
Канцеларијски намештај	12.50%
Компјутери	20.00%

**3.8. Финансијски лизинг**

Лизинг се класификује као финансијски лизинг у свим случајевима када се лизингом, на Предузеће, преносе у највећој мери сви ризици и користи који произилазе из власништва над средствима. Сваки други лизинг се класификује као оперативни лизинг. Средства која се држе по уговорима о финансијском лизингу се признају у билансу стања Предузећа по садашњој вредности минималних лизинга рата утврђених на почетку периода лизинга, ако су она мања од поштене вредности средства узетог на лизинг, у супротном се средства вреднују по поштеној вредности. Одговарајућа обавеза према даваоцу лизинга се укључује у биланс стања као обавеза по финансијском лизингу.

**3.9. Залихе**

Залихе се исказују по цени коштања или по нето продајној вредности у зависности од тога која је нижа. Нето продајна вредност је цена по којој залихе могу бити продате у нормалним условима пословања након умањења цене за трошкове продаје.

Вредност производње у току и готових производа укључује све директне трошкове производње као и одговарајући део трошкова погонске режије.

Залихе робе у продавницама се воде по малопродајним ценама. На крају обрачуноског периода њихова вредност се своди на набавну вредност путем алокације одређеног дела разлике у цени на мало, израчунате на просечној основи, између набавне вредности продате робе и робе на залихама.

Залихе робе у магацинима се воде по veleprodajnim ценама. На крају обрачуноског периода њихова вредност се своди на набавну вредност путем алокације одређеног дела разлике у цени на велико, израчунате на просечној основи, између набавне вредности продате робе и робе на залихама.

Терећењем осталих расхода врши се исправка вредности залиха у случајевима када се оцени да је потребно свести вредност залиха на њихову нето продајну вредност. За оштећене залихе и залихе које по квалитету не одговарају стандардима врши се одговарајућа исправка вредности, или се у целости отписују.

**3.10. Финансијски инструменти**

Финансијски инструменти се иницијално вреднују по фер вредности, увећаној за трошкове трансакција (изузев финансијских средстава или финансијских обавеза које се вреднују по фер вредности кроз биланс успеха), који су директно приписивани набавци или емитовању финансијског средства или финансијске обавезе.

Финансијска средства и финансијске обавезе се евидентирају у билансу стања Предузећа, од момента када се Предузеће уговорним одредбама везало за инструмент. Куповина или продаја финансијских средстава признаје се применом обрачуна на датум поравнања, односно датум када је средство испоручено другој страни.

Финансијска средства престају да се признају када Предузеће изгуби контролу над уговореним правима над тим инструментима, што се дешава када су права коришћења инструмената реализована, истекла, напуштена или уступљена. Финансијска обавеза



**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

престаје да се признаје када је обавеза предвиђена уговором испуњена, отказана или истекла.

*Дугорочни финансијски пласмани*

Дугорочни финансијски пласмани се састоје од учешћа у капиталу и пласмана у банке и друга правна лица.

Учешћа у капиталу и пласмани у банке и друга правна лица почетно се признају према набавној вредности извршених улагања умањеној за исправку вредности по основу импаритетних губитака.

Учешћа у капиталу банака и осталих правних лица, за које не постоји активно тржиште и тржишне вредности, вреднована су по набавној вредности умањеној за исправку вредности.

*Остали дугорочни финансијски пласмани*

Остали дугорочни финансијски пласмани састоје се од потраживања по основу стамбених кредита датих радницима Предузећа са роком отплате до 20 година, исказаних по номиналној вредности која одражава садашњу вредност будућих новчаних токова дисконтвану уговореном каматном стопом од 1,5% до 2%.

*Потраживања од купца*

Потраживања од купца исказана су по њиховој номиналној вредности, умањеној за исправку вредности ненаплативих потраживања.

Исправка вредности потраживања од купца се врши на терет биланса успеха за сва потраживања од домаћих купца и купца у иностранству која нису наплаћена у року од 180 дана од датума доспећа, умањена за износ обавеза према тим купцима. Ненаплатива потраживања се отписују на основу судске одлуке, према договору о поравнању између уговорних страна или на основу одлуке Управног одбора Предузећа.

*Обавезе према добављачима*

Обавезе према добављачима се процењују по њиховој номиналној вредности.

*Обавезе по кредитима*

Обавезе по кредитима исказују се у номиналном износу умањеном за отплате и увећаном за доспеле неотплаћене камате, и евентуално за затезне камате.

**3.11. Правична (фер) вредност**

Консолидовани финансијски извештаји су приказани по методу првобитне набавне вредности, укључујући корекције и резервисања у циљу свођења позиција средстава на реалну вредност.

Пословна политика Предузећа је да обелодани информације о правичној вредности активе или пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вредност значајно разликује од књиговодствене вредности. Не постоји довољно тржишно искуство, стабилност и ликвидност код куповине и продаје финансијске активе или пасиве пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вредност није могуће поуздано утврдити. По мишљењу руководства, износи у финансијским извештајима одражавају реалну вредност која је у датим околностима најверодостојнија и најкориснија за потребе финансијског извештавања у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Републике Србије.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

**4. ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПРОЦЕНА**

Презентација консолидованих финансијских извештаја захтева од руководства Предузећа коришћење најбољих могућих процена и разумних претпоставки, које имају ефекта на презентиране вредности средстава и обавеза, обелодањивање потенцијалних потраживања и обавеза на дан састављања финансијских извештаја, као и прихода и расхода у току извештајног периода. Ове процене и претпоставке су засноване на информацијама расположивим на дан састављања консолидованих финансијских извештаја.

**4.1. Процена и претпоставке**

У наставку су приказане кључне претпоставке везане за будућност и остали извори процењивања, неизвесности на датум биланса стања које представљају значајан ризик, за материјалне корекције износа позиција биланса стања у следећој финансијској години.

**4.2. Амортизација и стопа амортизације**

Обрачун амортизације и стопе амортизације су засноване на пројектованом економском веку трајања некретнина, опреме и нематеријална улагања. Једном годишње Предузеће процењује економски век на основу тренутних предвиђања.

**4.3. Одложена пореска средства**

Одложена пореска средства призната су на све неискоришћене пореске кредите по основу улагања у некретнине и опрему до мере до које је извесно да је ниво очекиваних будућних опорезивих добитака довољан да се неискоришћени порески кредити могу искористити. Значајна процена од стране руководства Предузећа је неопходна да би се утврдио износ одложених пореских средстава која се могу признати, на основу периода настанка и висине будућних опорезивих добитака и стратегије планирања пореске политике.

**4.4. Исправка вредности потраживања**

Обрачунали смо исправку вредности за сумњива и спорна потраживања, на основу процењених губитака услед немогућности купца да испуне неопходне обавезе. Наша процена је заснована на старосној анализи потраживања од купаца, историјским отписима, кредитним способностима наших купаца и променама у условима продаје, приликом утврђивања адекватности исправке вредности сумњивих и спорних потраживања. Ово укључује и претпоставке о будућем понашању купаца и резултујућим будућим наплатама. Руководство верује да није потребна додатна исправка вредности потраживања, изузев резервисања већ приказаних у финансијским извештајима.

**4.5. Фер вредност**

Фер вредност финансијских инструмената за које не постоји активно тржиште је одређена применом одговарајућих метода процене. Предузеће примењује професионални суд приликом избора одговарајућих метода и претпоставки.

Пословна политика Предузећа је да обелодани информације о правичној вредности активе и пасиве за коју постоје званичне тржишне информације и када се правична вредност значајно разликује од књиговодствене вредности. У Републици Србији не постоји довољно тржишног искуства, као ни стабилности и ликвидности код куповине и продаје потраживања и остале финансијске активе и пасиве, пошто званичне тржишне информације нису у сваком тренутку расположиве. Стога, правичну вредност није могуће поуздано утврдити у одсуству активног тржишта. Управа Предузећа врши процену ризика и, у случајевима када се оцени да вредност по којој се имовина води у пословним књигама неће бити реализована, врши исправку вредности. По мишљењу руководства Предузећа, износи

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

у овим финансијским извештајима одражавају вредност која је, у датим околностима, најверодостојнија и најкориснија за потребе извештавања.

**5. ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ПРОИЗВОДА, РОБА И УСЛУГА**

	У хиљадама динара За годину која је завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
<b>Приходи од продаје у земљи</b>		
Приходи од продаје производа и услуга у земљи	1.215.643	1.283.361
Приходи од продаје робе у земљи	525.604	633.775
<b>Приходи од продаје у иностранству</b>		
Приходи од продаје производа и услуга у иностранству	658.162	1.720.031
Приходи од продаје робе у иностранству	916.383	77.730
	<u>3.315.792</u>	<u>3.714.897</u>

**6. ПОСЛОВНИ И ГЕОГРАФСКИ СЕГМЕНТИ**

*Производи и услуге у оквиру пословних сегмената*

За потребе руковођења, Предузеће је организовано у шест пословних сегмената. Ови сегменти су основа на којој Предузеће извештава своје примарне информације о сегментима. Основни производи и услуге сваког од ових сегмената су као што следи:

*Гуме за путничка и теретна возила* – маркетинг, дистрибуција и продаја спољних и унутрашњих ауто гума. У претходном периоду због консолидације предузећа Tigar Tyres, Пирот овај сегмент је обухватао и производњу ауто гума. Tigar Tyres, Пирот није консолидован у консолидованим финансијским извештајима Предузећа за 2007. и 2008. годину.

*Гумени производи* - производња и продаја осталих производа од гуме као што су производи за протектирање, цеви и гумени производи за ауто индустрију, производи од гуме за руднике, лопте и спортеки реквизити.

*Хемијски производи* - производња и продаја хемијских производа: боја, лакова и сличних производа, туткала, желатина и лепкова.

*Обућа* - производња и продаја гумеи обуће.

*Трговине* - малопродаја и велепродаја робе углавном из производног програма осталих сегмената.

*Услуге делатности* – пружање услуга туроператера, туристичког смештаја, кетеринга, услуга заштите и обезбеђења и осталих услуга.

*Приходи од продаје по пословним сегментима*

	Екстерна продаја		Интерна продаја		У хиљадама динара Укупно	
	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.
Гуме за путничка и теретна возила	-	-	-	-	-	-
Гумени производи	281.690	233.267	55.459	28.496	337.149	261.763

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Хемијски производи	159.070	188.304	40.509	35.664	199.579	223.968
Обућа	456.802	783.761	436.934	280.439	893.736	1.064.200
Трговина	1.837.454	1.930.413	730.337	472.497	2.567.791	2.402.910
Услугне делатности	513.933	479.081	401.234	236.734	915.167	715.815
Холдинг	66.843	100.071	115.367	76.656	182.410	185.727
Укупно за све сегменте					5.095.832	4.845.383
Елиминације					(1.780.040)	(1.130.486)
Консолидовани приходи од продаје					<u>3.315.792</u>	<u>3.714.897</u>

*Резултат по пословним сегментима*

У хиљадама динара  
За годину која се завршава  
31. децембра

	2006.	2007.
Гуме за путничка и теретна возила	-	-
Гумени производи	5.087	128.155
Хемијски производи	228.989	(15.398)
Обућа	37.990	(37.256)
Трговина	55.448	(17.865)
Услугне делатности	28.601	52.152
Холдинг	211.037	49.727
Укупно за све сегменте	567.152	159.515
Елиминације		57.241
Добит пре опорезивања	594.585	216.756
Порез на добит	(99.318)	(24.349)
Одложени порез на добит	(6.049)	(27.380)
Нето добитак	<u>489.218</u>	<u>165.027</u>

*Средства и обавезе по пословним сегментима*

	Средства		Обавезе	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Гуме за путничка и теретна возила	-	-	-	-
Гумени производи	424.270	471.509	249.856	449.007
Хемијски производи	376.320	232.860	266.057	181.463
Обућа	2.094.229	909.114	1.275.170	828.204
Трговина	1.993.888	1.512.005	1.563.354	1.204.544
Услугне делатности	660.089	468.244	280.941	263.707
Холдинг	4.079.757	3.592.024	1.342.963	906.185
Укупно за све сегменте	9.628.553	7.185.756	4.978.341	3.833.110
Елиминације	(3.528.508)	(1.701.627)	(1.951.001)	(1.054.503)
Консолидовано	<u>6.100.045</u>	<u>5.484.129</u>	<u>3.027.340</u>	<u>2.778.607</u>

*Остале информације по сегментима*

Набавка основних средстава  
и нематеријалних улагања

Трошкови амортизације

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

	2008.	2007.	2008.	2007.
Гуме за путничка и теретна возила	-	-	-	-
Гумени производи	79.369	5.759	8.006	10.908
Хемијски производи	1.988	5.198	6.727	6.163
Обућа	1.070.637	21.297	15.014	18.506
Трговина	134.550	57.729	17.965	14.854
Услугне делатности	253.458	54.905	22.560	17.158
Холдинг	580.575	136.660	14.631	17.073
		281.548	84.903	84.662
Корекције	2.120.577			(3)
	2.120.577	281.548	84.903	84.659

Приходи од продаје производа, роба и услуга на иностраном тржишту по географским подручјима

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава	
	31. децембра	
	2008.	2007.
Француска	74.254	709.934
Велика Британија	716.612	487.836
Немачка	1.572	33.086
Италија	101.945	126.260
Шпанија	-	-
Босна и Херцеговина	183.802	68.673
Шведска	17.921	27.093
Бугарска	11.122	9.379
Финска	192.416	216.406
Пољска	3.229	2.507
Турска		460
Мађарска		169
Румунија		291
Црна Гора	81.140	
Хрватска	7.950	
Македонија	80.394	
Јужна Африка	13.483	
Белорусија	4.627	
Грчка	6.347	
Р СРска	29.722	
Словенија	9.175	
Египат	5.065	
Русија	4.174	
САД	3.065	
Остали	26.530	115.667
	1.574.545	1.797.761

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

7. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ ПРИХОДИ

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Приходи од премија, субвенција, регреса и компензација	548	2.783
Приход од закупнина	37.215	39.587
Приходи од условљавања донација	500	
Остало	31.936	23.576
	<u>69.699</u>	<u>65.946</u>

8. ТРОШКОВИ МАТЕРИЈАЛА

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови материјала за израду	1.042.847	998.347
Трошкови режијског материјала	46.478	43.117
Трошкови електричне енергије	33.044	28.097
Остали трошкови горива и енергије	122.723	92.579
	<u>1.245.092</u>	<u>1.162.140</u>

9. ТРОШКОВИ ЗАРАДА, НАКНАДА ЗАРАДА И ОСТАЛИ ЛИЧНИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови нето зарада и накнада зарада	851.869	758.535
Порези и доприноси на зараде на терет запослених	317.332	277.829
Порези и доприноси на зараде на терет послодавца	210.876	180.406
Накнаде по основу уговора	10.262	6.830
Накнаде члановима управног и надзорног одбора	17.175	12.092
Отпремнине за одлазак у пензију и јубиларне награде	23.917	27.506
Путни трошкови и дневнице	18.938	31.122
Трошкови исхране	98	91
Трошкови превоза на посао и са посла	40.156	22.858
Остали лични расходи и накнаде	10.588	14.761
	<u>1.501.211</u>	<u>1.332.030</u>

10. ТРОШКОВИ АМОРТИЗАЦИЈЕ И РЕЗЕРВИСАЊА

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови амортизације	84.903	84.659
Трошкови резервисања	3.898	5.596
	<u>88.801</u>	<u>90.255</u>

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

11. ОСТАЛИ ПОСЛОВНИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Трошкови услуга на изади учинака	17.507	
Трошкови ППТ услуга	19.719	20,851
Трошкови осталих транспортних услуга	17.255	22,568
Трошкови услуга одржавања	20.656	16,588
Трошкови закупнина	49.404	33,986
Трошкови сајмова	5.281	1,947
Трошкови рекламе и пропаганде	29.178	29,151
Трошкови истраживања	901	-
Трошкови осталих производних услуга	17.531	13,580
Трошкови ревизије	9.833	12,396
Трошкови консултантских и адвокатских услуга	5.276	5,874
Остали трошкови непроизводних услуга	115.816	44,394
Трошкови репрезентације	10.277	27,194
Трошкови премија осигурања	15.593	15,256
Трошкови платног промета	12.308	9,442
Трошкови чланарина	2.378	1,830
Трошкови пореза и доприноса	56.338	32,027
Остали нематеријални трошкови	48.919	252,246
	<u>454.120</u>	<u>539.330</u>

12. ФИНАНСИЈСКИ ПРИХОДИ

	У хиљадама динара	
	За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Приходи од дивиденди и учешћа у капиталу		
од повезаних правних лица	140.799	235,218
Приходи од камата по основу пласмана	1.598	41
Приходи по основу затезних камата	4.956	11,810
Позитивне курсне разлика	49.555	45,450
Остали финансијски приходи	5.679	6,537
	<u>202.587</u>	<u>299.056</u>

(Напомена 2)

Приходи од дивиденди и учешћа у капиталу за годину завршену на дан 31. децембар 2008. године се односе на повезана правна лица која нису консолидована на 31. децембар 2008. године, као и сразмерни део учешћа у оствареној добити повезаног правног лица Тigar Туres, Пирот.

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

13. ФИНАНСИЈСКИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Расходи камата	193.101	102.563
Расходи камата по основу процене финансијских инструмената	309	2.811
Негативне курсне разлика	149.376	42.628
Остали финансијски расходи	10.638	502
<b>Свега финансијски расходи</b>	<b>353.424</b>	<b>148.504</b>

14. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Добити од продаје основних средстава и нематеријалних улагања	809.881	199.604
Добити од продаје учешћа у капиталу	138.683	113.721
Добити од продаје материјала	2.352	4.739
Винкови	543	23
Наплаћена отписана потраживања (смањење исправке вредности)	1.607	150
Приходи од смањења обавеза	2.529	17.760
Приходи од укидања дугорочних резервисања	11.813	-
Приходи од усклађивања вредности краткорочних пласмана	995	186
Други остали приходи	48.466	33.852
Приходи од усклађивања вр. залиха	79.729	-
	1.096.598	370.035

15. ОСТАЛИ РАСХОДИ

	У хиљадама динара За годину која се завршава 31. децембра	
	2008.	2007.
Губити од продаје основних средстава и нематеријалних улагања	644	7.745
Губити од продаје материјала	-	1
Мањкови	193	487
Отпис потраживања (повећање исправке вредности)	1.645	8.714
Исправка вредности залиха	-	80.790
Расходи од усклађивања вредности залиха	5.610	1.840
Расходи од усклађивања вредности потраживања	-	1.168
Други остали расходи	27.131	12.918
<b>Свега остали расходи</b>	<b>35.223</b>	<b>113.663</b>



НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

16. ПОРЕЗ НА ДОБИТ

а. Саставни делови пореза на добит

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
Текући порез на добит	99.318	32.349
Одложени пор.расход периода	6.123	19.380
Одлож.пор.прик.периода	74	-
	<u>105.367</u>	<u>51.729</u>

б. Компоненте одложених пореских средстава и обавеза

Одложена пореска средства и обавезе се односе на следеће позиције:

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
<b>Одложена пореска средства</b>		
Одложена пореска средства по основу разлике у садашњој вредности средстава у пореске и књиговодствене сврхе	18.015	28.301
<b>Одложене пореске обавезе</b>		
Одложене пореске обавезе по основу разлике у садашњој вредности средстава у пореске и књиговодствене сврхе		
Одложене пореске обавезе по основу рев.резерви	(122.573)	(3.284)
Одложена пореска средства, нето	<u>(104.558)</u>	<u>25.017</u>

17. ЗАРАДА ПО АКЦИЈИ

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
Нето добитак	89.953	165.027
Просечан пондерисани број акција у току године	1.718.460	1.718.460
Основна зарада по акцији (у динарима)	<u>52.35</u>	<u>96.03</u>

18. НЕКРЕТНИНЕ, ПОСТРОЈЕЊА, ОПРЕМА И НЕМАТЕРИЈАЛНА УЛАГАЊА

	Грађевине		Постројења и опрема	Аванси и инвестиције		Нематеријална улагања	
	Земљиште	објекти		Остала средства	у току		
Набавна вредност							
Стање на дан 1. јануара 2007. год.	161.953	967.400	2.425.584	2.678	214.164	3.771.779	19.002
Исправке грешака	-	9.475	17.537	870	-	27.882	-
Кориговано стање на почетку године	161.953	976.875	2.443.121	3.548	214.164	3.799.661	19.002
Набавке у току године	-	-	-	-	294.326	294.326	31.426
Активирања и преноси	2.798	-	113.271	1.519	(317.588)	-	-
Отуђења и расхолопања	-	(94.560)	(15.209)	-	(2.015)	(113.784)	(516)
Промена обима консолидације	-	(396.521)	(1.906.044)	-	(103.993)	(2.406.558)	(3.750)
Пренос на некретности намењене продаји	-	(17.421)	-	-	-	(17.421)	-
Стање на дан 31. децембар 2007. год.	<u>164.751</u>	<u>468.373</u>	<u>635.139</u>	<u>5.067</u>	<u>284.894</u>	<u>1.558.224</u>	<u>46.162</u>

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
**31. децембар 2008. године**

Исправка вредности							
Стање на дан 1. јануара 2007. године	-	138.038	926.421	465	-	1.064.924	10.530
Исправке грешака	-	1.901	14.173	414	-	16.488	-
Кориговано стање на почетку године	-	139.939	940.594	879	-	1.081.412	10.530
Амортизација за текућу годину	-	29.713	51.304	1.962	-	82.979	1.680
Отуђења и расходирана	-	(13.492)	-	-	-	(13.492)	-
Промена обима консолидације	-	(50.616)	(680.656)	-	-	(731.272)	(2.391)
Пренос на некретности намењене продаји	-	(16.655)	-	-	-	(16.655)	-
Стање на дан 31. децембар 2007. године	-	88.889	311.242	2.841	-	402.972	9.819
<b>Нето садашња вредност:</b>							
- 31. децембар 2007. године	164.751	379.484	323.897	2.226	284.894	1.155.252	36.343
- 1. јануар 2007. године	161.953	836.936	1.502.527	2.669	214.164	2.718.249	8.472
<b>Набавна вредност</b>							
Стање на дан 1. јануара 2008. године	164.751	468.373	635.139	5.067	284.804	1.558.224	46.162
Исправке грешака							
Кориговано стање на почетку године	164.751	468.373	635.139	5.067	284.804	1.558.224	46.162
Набавке у току године					1.153.613	1.153.613	41.226
					(1.089.392)		
Активирања и преноси		637.307	447.809	4.276	1		
Отуђења и расходирана	(56.405)	(124.560)	(6.909)			(187.874)	
Промена обима консолидације							
Ефекти процене	5.389	1.209.175				1.214.564	
Стање на дан 31. децембар 2008. године	113.735	2.190.295	1.076.039	9.343	349.115	3.738.527	87.388
<b>Исправка вредности</b>							
Стање на дан 1. јануара 2008. године		88.889	311.242	2.841		402.972	9.819
Исправке грешака							
Кориговано стање на почетку године		88.889	311.242	2.841		402.972	9.819
Амортизација за текућу годину		50.976	50.288	772		82.036	2.867
Отуђења и расходирана		(66.139)	(4.060)			(70.199)	
Промена обима консолидације							
Пренос на некретности намењене продаји							
Стање на дан 31. децембар 2008. године		53.726	357.470	3.613		414.809	12.686
<b>Нето садашња вредност:</b>							
- 31. децембар 2008. године	113.735	2.136.569	718.569	5.730	349.115	3.323.718	74.702
- 1. јануар 2008. године	164.751	379.484	323.897	2.226	284.894	1.155.252	36.343

**19. УЧЕШЋА У КАПИТАЛУ**

	У хиљадама динара	
	31. дец. 2008.	31. дец. 2007.
Учешћа у капиталу придружених предузећа	481.247	805.521
Учешћа у капиталу банака	200	136
Остала учешћа у капиталу и друге ХОВ расположиве за продају		11.690
	481.447	817.347
Исправка вредности учешћа у капиталу		(1.480)
<b>Учешћа у капиталу, нето</b>	<b>481.447</b>	<b>815.867</b>

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

20. ОСТАЛИ ДУГОРОЧНИ ФИНАНСИЈСКИ ПЛАСМАНИ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Дугорочни кредити запосленима (стамбени)	51,138	55,011
Други дугорочни финансијски пласмани	663	663
	<u>51,801</u>	<u>55,674</u>

21. ЗАЛИХЕ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Сировине и материјал	218,999	178,131
Резерви делови	21,206	21,057
Алат и инвентар, амбалажа и ауто гуме		575
Недовршена производња	42,060	48,747
Готови производи	471,772	493,205
Роба	499,313	336,581
Дати аванси	36,696	34,106
	<u>1,290,046</u>	<u>1,112,402</u>
Исправка вредности залиха	(465)	(80,794)
Нето вредност залиха	<u>1,289,581</u>	<u>1,031,608</u>

	У хиљадама динара	
	Биланс стања	Биланс стања
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Дати аванси добављачима у земљи	25,868	29,846
Дати аванси добављачима у иностранству	11,010	4,390
	<u>36,696</u>	<u>34,236</u>
Исправка вредности датих аванса		(130)
	<u>36,696</u>	<u>34,106</u>

Као што је обелодањено у напомени 2, Предузеће је извршило промене у обиму консолидације што је утицало на промену вредности залиха у почетном стању износу од 81.001 хиљада динара.

22. СТАЛНА СРЕДСТВА НАМЕЊЕНА ПРОДАЈИ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Средства набављена ради продаје	10,791	23,211
Прекласификована стална средства		715
	<u>10,791</u>	<u>23,926</u>

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

23. ПОТРАЖИВАЊА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Купци - остала повезана правна лица	179.535	309.157
Потраживања од купаца у земљи	540.226	503.888
Потраживања од купаца у иностранству	195.197	69.809
Потраживања из специфичних послова		2.310
Потраживања за камате		-
Потраживања за дивиденде		89.700
Преплаћени остали порези и доприноси	405	372
Потраживања од запослених	37.402	46.919
Остала потраживања	7.783	16.356
	<u>960.548</u>	<u>1.038.511</u>
Исправка вредности потраживања	(42.010)	(119.268)
	<u>918.538</u>	<u>919.243</u>

24. ГОТОВИНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ И ГОТОВИНА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Готовина у благајни у локалној валути	12.834	8.371
Готовина у благајни у иностранској валути	446	277
Пословни рачуни у локалној валути	31.208	175.035
Пословни рачуни у иностранској валути	131.977	127.012
Остала новчана средства	65.857	15.175
Хартије од вредности еквиваленти готовине	88	66
	<u>242.410</u>	<u>325.936</u>

25. ПРОМЕНЕ НА ИСПРАВКАМА ВРЕДНОСТИ

	У хиљадама динара			
	Учешћа у капиталу	Залихе	Потра- живања	Укупно
Стање на почетку године	1.480	80.794	93.276	175.550
Корекција почетног стања	-	-	-	-
Кориговано почетно стање	1.480	80.794	93.276	175.550
Нове исправке на терет текућег периода				
Отписи	(1.480)	(80.329)	(51.266)	(133.075)
	<u>0</u>	<u>465</u>	<u>42.010</u>	<u>42.475</u>

26. ПОРЕЗ НА ДОДАТУ ВРЕДНОСТ И АКТИВНА ВРЕМЕНСКА РАЗГРАНИЧЕЊА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Потраживања за ПДВ	46.346	20.438
Обрачунати (укалкулисани) приходи	180	143
Унапред плаћени трошкови	918	1.352
Остала АВР	28.529	16.683
	<u>75.873</u>	<u>38.616</u>

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

**27. КАПИТАЛ**

Структура акцијског капитала Предузећа на дан 31. децембра 2007. године према изводу Централног регистра хартија од вредности је следећа:

	Број акција	%
	Број акција	%
Акцијски фонд Републике Србије	429,429	25%
Републички фонд ПИО	149,981	9%
ARTIO INT. EQUITZ FUND	120,801	7%
RAIFFEISEN ZENTRALBANK	108,304	6%
SOCIETE GENERALE YUGOSLAV BANK	43,560	3%
ERSTE BANK CUSTODY 00001	42,317	2%
STICHTING SHELL PENSIONENFONDS	23,970	1%
SOCIETE GENERALE YUGOSLAV BANK	23,496	1%
ТИГАР А.Д.	21,957	1%
UNICREDIT BANK KASTODI RACUN	17,000	1%
Остали	737,645	44%
	1.718.460	100%

Акцијски капитал на дан 31. децембра 2007. године састоји се од 1,718,460 обичних акција номиналне вредности од 1,200 динара по једној акцији.

**28. ДУГОРОЧНА РЕЗЕРВИСАЊА**

Дугорочна резервисања исказана у билансу стања на дан 31. децембра 2008. године у износу од 81,891 хиљада динара (31. децембра 2007. године, 73,251 хиљада динара) у целости се односе на резервисања по основу обавеза за бенефиције запослених, тј. отпремнине за одлазак у пензију и јубиларне награде.

Кључне претпоставке које је актуар користио за процену су следеће:

	Процена на дан 31. децембар 2008.
Дисконтна стопа	12%
Очекивана стопа раста плата	2%

Вредности признате у билансу стања у зависности од дефинисаног плана бенефиција су следеће:

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Стање на почетку године	87,826	108,888
Кориговано почетно стање	-	-
Нова резервисања на терет периода	20,453	33,102
Укинута дугорочна резервисања	(26,388)	-
Отпремнине исплаћене запосленима	(16,555)	(26,042)
Ефекти промена у обиму консолидације	-	(42,697)
Стање на крају године	81,891	73,251

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ  
31. децембар 2008. године

29. ДУГОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Дугорочни кредити у локалној валути везани за ЕУР	471.323	7.839
Дугорочни кредити у иностраној валути	230.615	265.653
Обавезе по основу финансијског лизинга	32.741	4.124
	734.679	277.616
Минус: Текућа доспећа дугорочних кредита	(55.660)	37.183
	679.019	240.433

а) Дугорочни кредити

Кредитор	Каматна Стапа	Валута		У хиљадама динара	
		Ознака	Износ	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
<i>Рефинансирани кредити преко</i>					
<i>Јубанке А.Д., Београд:</i>					
Berliner Bank A.G., Berlin	5.5 % годишње	EUR	377.076	33.403	32.847
Algemene bank Netherlands, Amsterdam	5.6 % годишње	EUR	1.297.659	114.975	113.060
The First National Bank, Chicago	5.5 % годишње	USD	1.264.356	79.528	74.693
				227.906	220.600
<i>Остали кредити преко Unikredit</i>					
<i>banke Beograd</i>					
DFG Nemačka GM Eurobor	2.875% годишње	EUR	5.000.000	-	-
Остали кредити				443.005	55.157
				63.769	275.757
Текуће доспеће дугорочних кредита				(55.660)	(35.324)
				679.019	240.433

Доспеће дугорочних кредита је приказано у следећој табели:

	У хиљадама динара	
	2008.	2007.
- у оквиру једне године	55.660	37.183
- од једне до пет година	180.354	167.181
- преко пет година	443.005	36.069
	679.019	240.433

б) Обавезе по основу финансијског лизинга

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Обавезе по основу финансијског лизинга:	Минимална вредност лизинга	Садашња вредност минималних лизинг рата
До 1 године	17.898	15.029
Од 2 до 5 година	29.123	26.213
	47.021	41.242

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

Минус: будући трошкови кредитирања	(5.779)	
Саданња вредност обавезе	41.242	41.242
Минус: Обавезе које доспевају за измирење у року од 12 месеци		15.029
Обавезе које доспевају за измирење након 12 месеци		26.213

**с. ОПЕРАТИВНИ ЛИЗИНГ**

Преузете обавезе корпорације по основу отказивих уговора о закупу пословних просторија су следеће

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Не дуже од једне године	20,047	20,047
Дуже од једне године али краће од пет године	80,189	80,189
Дуже од пет година	60,142	80,189
	160.378	180.425

Према уговору о закупу, закуп пословних просторија траје до 31.12.2016. године.

**30. КРАТКОРОЧНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ**

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Краткорочни кредити у локалној валути	67.215	
Краткорочни кредити у локалној валути везани за ЕУР	1.061.125	776.328
Плус: Текућа доспећа дугорочних финансијских обавеза	55.660	37.183
Укупно краткорочне финансијске обавезе	1.184.000	813.511

**Краткорочни кредити у земљи**

Кредитор	Каматна стопа	Период одобрења	31. децембар		2008.	2007.
			Ознака	Износ		
<i>Кредити у девизама:</i>						
	1 m EURIBOR +					
Societe Generale Bank	4,45%	тримесек	EUR	1.000.000	88.601	79.236
Banca Intesa а.д., Београд	7,5 % годишње	1 година	EUR	500.000		39.618
Alpha Bank а.д., Београд	6%-8% годишње	1 година	EUR	3.410.000		270.213
	12-месечни					
Агенција за осигурање и финансирање извоза	EURIBOR + 2% годишње	1 година	EUR	1.000.000		79.235
	1m EURIBOR					
Uni kredit banka	+3,9%	1 година	EUR	1.000.000	88.601	
	1m EURIBOR					
Uni kredit banka	+3,9%	1 година	EUR	1.000.000	132.902	120.079
	6-месечни					
Агенција за осигурање и финансирање извоза	EURIBOR + 2% годишње	6 месеци	EUR	200.000	17.720	
Агенција за осигурање и финансирање извоза	4% годишње	6 месеци	EUR	500.000	44.301	
					130.622	

НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ

31. децембар 2008. године

Кредити у динарима:

	6-месечни		РСД		РСД
	EURIBOR + 3,5%	годишње			
АИК Банка а.д., Ниш		1 година	РСД		80.000
Unicredit банка а.д., Београд	13,2%	годишње	1 година	РСД	80.052
Banca Intesa а.д. Beograd	1%	месечно	1 година	РСД	120.000
Banca Intesa а.д. Beograd	1%	месечно	1 година	РСД	282.000
Banca Intesa а.д. Beograd	17,43%	годишње	1 година	РСД	25.000
АИК банка а.д. Ниш	1,8%	месечно	6 месеци	РСД	80.000
АИК банка а.д. Ниш	1,9%	месечно	6 месеци	РСД	40.000
АИК банка а.д. Ниш	2%	месечно	6 месеци	РСД	30.000
Московски банка а.д. Београд	1,65%	месечно	6 месеци	РСД	112.000
Остали кредити					122.875
					41.307
					1.184.000
					813.511

31. ОБАВЕЗЕ ИЗ ПОСЛОВАЊА

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Добављачи - придружена предузећа	391.973	284.405
Примљени аванси од матичног и зависних предузећа		-
Примљени аванси, депозити и кауције	5.962	42.864
Добављачи у земљи	274.205	294.009
Добављачи у иностранству	152.732	127.758
Добављачи за основна средства		20.910
Обавезе из специфичних послова	458	76
Остале обавезе из пословања	54.217	28.516
	879.547	798.538

32. ОСТАЛЕ КРАТКОРОЧНЕ ОБАВЕЗЕ

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Обавезе за бруто зараде	120.123	119.334
Обавезе за камате	3.880	4.051
Обавезе за дивиденде и учешћа у добити	8.535	4.216
Остале обавезе из пословних односа	7.281	2.521
	139.819	130.122

33. ОБАВЕЗЕ ПО ОСНОВУ ПДВ-А И ОСТАЛИХ ЈАВНИХ ПРИХОДА И ПВР

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
Обавеза за пдв	17.287	18.629
Обавезе по основу осталих пореза и доприноса	19.790	6.956
Обрачунати (укалкулисани) трошкови	6.731	25.787
Обрачунати приходи будућих периода	3.185	3.453
Остала ПВР	2.761	2.772



**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Одложени приходи по основу ефеката заштите од ризика	424	
	<u>50.178</u>	<u>57.597</u>

**34. ПОРЕЗ НА ДОБИТ**

	У хиљадама динара	
	31. децембар	31. децембар
	2008.	2007.
Обавеза за порез на добит	84.912	14.264

**35. ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ И ЦИЉЕВИ УПРАВЉАЊА РИЗИЦИМА**

**Управљање ризиком капитала**

Не постоји формални оквир за управљање ризиком капитала Предузећа. Руководство Предузећа разматра капитални ризик, на основама ублажавања ризика и уверења да ће Предузеће бити у могућности да одржи принцип сталности пословања, истовремено максимизирајући повећање профита власника, преко оптимизације дуга и капитала. Структура капитала Предузећа састоји се од дуговања, укључујући дугорочне кредите, осталих дугорочних обавеза, готовине и готовинских еквивалената и капитала који се приписује власницима, а који укључује уделе, остали капитал, резерве као и нераспоређени добитак. На основу тог прегледа Предузеће уравниотржава структуру капитала преко исплате дивиденди, нових дугорочних инвестиција као и узимања нових кредита или откупа постојећих.

Лица која контролишу финансије на нивоу Предузећа врше преглед структуре капитала на годишњем нивоу. Као део тог прегледа, руководство Предузећа разматра цену капитала и ризик повезан са врстом капитала.

Показатељи задужености Предузећа са стањем на крају године били су следећи:

	У хиљадама динара	
	31. децембар	31. децембар
	2008.	2007.
Задуженост а)	1.863.019	1.053.944
Готовина и готовински еквиваленти	<u>(242.410)</u>	<u>(325.936)</u>
Нето задуженост	<u>1.620.609</u>	<u>728.008</u>
Капитал б)	<u>3.745.191</u>	<u>2.705.522</u>
Радио укупног дуговања према капиталу	<u>0,43</u>	<u>0,27</u>

а) Дуговање се односи на дугорочне и краткорочне кредите и остале финансијске обавезе.

б) Капитал укључује основни капитал, емисиону премију, резерве као и акумулирани добитак и умањење капитала за откупљене сопствене акције које нису продате.

**Значајне рачуноводствене политике у вези са финансијским инструментима**

Детаљи значајних рачуноводствених политика, као и критеријуми и основе за признавање прихода и расхода за све врсте финансијских средстава и обавеза обелодањени су у напмени 3 ових финансијских извештаја.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

**Категорије финансијских инструмената**

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
<b>Финансијска средства</b>		
Дугорочни финансијски пласмани	481,447	815,867
Потраживања од купаца	872,948	763,586
Готовина и готовински еквиваленти	242,410	325,936
Краткорочни финансијски пласмани	469,686	403,888
	<u>2,066,491</u>	<u>2,309,277</u>
<b>Финансијске обавезе</b>		
Дугорочни кредити	679,018	240,433
Обавезе из пословања	778,292	769,946
Текућа доспећа дугорочних кредита	55,661	37,183
Краткорочни кредити	1,128,340	776,328
	<u>2,641,311</u>	<u>1,823,890</u>

Основни финансијски инструменти Предузећа су готовина и готовински еквиваленти, потраживања, финансијски пласмани који настају директно из пословања Предузећа, као и дугорочни зајмови, обавезе према добављачима и остале обавезе чија је основна намена финансирање текућег пословања Предузећа. У нормалним условима пословања Предузеће је изложено ниже наведеним ризицима.

**Циљеви управљања финансијским ризицима**

Финансијски ризици укључују тржишни ризик (девизни и каматни), кредитни ризик, и ризик ликвидности. Финансијски ризици се сагледавају на временској основи и превасходно се избегавају смањењем изложености Предузећа овим ризицима. Предузеће не користи никакве финансијске инструменте како би избегло утицај финансијских ризика на пословање из разлога што такви инструменти нису у широкој употреби, нити постоји организовано тржиште таквих инструмената у Републици Србији.

**Тржишни ризик**

У свом пословању Предузеће је изложено финансијским ризицима од промена курсева страних валута и промена каматних стопа.

Није било значајнијих промена у изложености Предузећа тржишном ризику, нити у начину на који Предузеће управља или мери тај ризик.

**Девизни ризик**

Предузеће је изложено девизном ризику првенствено преко готовине и готовинских еквивалената, потраживања од купаца, дугорочних кредита и обавеза према добављачима који су деноминирани у иностраној валути. Предузеће не користи посебне финансијске инструменте као заштиту од ризика, обзиром да у Републици Србији такви инструменти нису уобичајени.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**

31. децембар 2008. године

Стабилност економског окружења у којем Предузеће послује, у великој мери зависи од мера Владе Републике Србије у привреди, укључујући и успостављање одговарајућег правног и законодавног оквира.

Књиговодствена вредност монетарних средстава и обавеза исказаних у иностраној валути на датум извештавања у Предузећу биле су следеће:

	Средства		У хиљадама динара Обавезе	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
ЕУР	160,300	218,055	1,049,709	767,461
УСД	40,402	17,470	91,537	79,001
ГБП	206,733	195,152	95,607	74,230
ЦХФ	27	37		
	<b>407,462</b>	<b>430,714</b>	<b>1,331,227</b>	<b>920,692</b>

Предузеће је осетљиво на промене девизног курса евра (ЕУР) и америчког долара (УСД). Следећа табела представља детаље анализе осетљивости Предузећа на пораст и смањење од 10% курса динара у односу на дату страну валуту. Стопа осетљивости од 10% се користи при интерном приказивању девизног ризика и представља процену руководства разумно очекиваних промена у курсевима страних валута. Анализа осетљивости укључује само ненамирена потраживања и обавезе исказане у иностраној валути и усклађује њихово превођење на крају периода за промену од 10% у курсевима страних валута. Позитиван број из табеле указује да повећање резултата текућег периода у случајевима када динар јача у односу на валуту о којој се ради. У случају слабљења динара од 10% у односу на дату страну валуту, утицај на резултат текућег периода био би супротан оном исказаном у претходном случају.

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
EUR валута	88,582	55,103
USD валута	5,009	6,391
GBP	(11,235)	(11,609)
CHF	(3)	(4)
Резултат текућег периода	<b>82,353</b>	<b>49,881</b>

Осетљивост Предузећа на промене у страним валутама повећала се у текућем периоду, углавном на основу ефеката номиналног пораста обавеза исказаних у еврима које се највећим делом односи на повећање дугорочних кредита (напомена 25).

**Ризик од промене каматних стопа**

Предузеће је изложено ризику од промене каматних стопа на средства и обавезе код којих је каматна стопа варијабилна. Овај ризик зависи од финансијског тржишта те Предузеће нема на располагању инструменте којим би ублажило његов утицај.

Књиговодствена вредност финансијских средстава и обавеза на крају посматраног периода дата је у следећем прегледу:

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

	У хиљадама динара	
	31. децембар 2008.	31. децембар 2007.
<b>Финансијска средства</b>		
<i>Некаматносна</i>		
Дугорочни финансијски пласмани	481,447	815,867
Потраживања од купаца	872,948	763,586
Готовина и готовински еквиваленти	242,410	325,936
<b>Краткорочни финансијски пласмани</b>	<u>469,686</u>	<u>403,888</u>
	<u>2,066,491</u>	<u>2,309,277</u>
<i>Фиксна каматна стопа</i>		
Дугорочни финансијски пласмани	54,923	55,011
Готовина и готовински еквиваленти	43,249	-
	<u>98,172</u>	<u>55,011</u>
	<u>2,164,663</u>	<u>2,364,288</u>
<b>Финансијске обавезе</b>		
<i>Некаматносна</i>		
Обавезе из пословања	778,292	769,946
Остале финансијске обавезе	-	-
	<u>778,292</u>	<u>769,946</u>
<i>Фиксна каматна стопа</i>		
Дугорочни кредити	215,968	221,890
Краткорочни кредити	800,516	533,733
Текућа доспећа дугорочних кредита	36,786	32,189
	<u>1,053,270</u>	<u>787,812</u>
<i>Варијабилна каматна стопа</i>		
Дугорочни кредити	463,050	18,543
Краткорочни кредити	327,824	242,595
Текућа доспећа дугорочних кредита	18,875	4,994
	<u>809,749</u>	<u>266,132</u>
	<u>2,641,311</u>	<u>1,823,890</u>

**Кредитни ризик**

*Управљање потраживањима од купаца*

Предузеће је изложено кредитном ризику који представља ризик да дужници неће бити у могућности да дуговања према Предузећу измире у потпуности и на време, што би имало за резултат финансијски губитак за Предузеће. Изложеност Предузећа овом ризику ограничена је на износ потраживања од купаца на дан биланса. Потраживања од купаца састоје се од великог броја комитентата, од којих се највећи део односи на повезана правна лица.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
31. децембар 2008. године

Структура потраживања од купаца на дан 31. децембра 2008. године приказана је у табели која следи:

	У хиљадама динара		
	Бруто изложеност	Исправка вредности	Нето изложеност
Недоспела потраживања од купаца	462,809		462,809
Доспела, исправљена потр. од купаца	42,010	(42,010)	(42,010)
Доспела, неисправљена потр. од купаца	410,139		452,149
	<u>914,958</u>	<u>(42,010)</u>	<u>872,948</u>

Структура потраживања од купаца на дан 31. децембра 2007. године приказана је у табели која следи:

	У хиљадама динара		
	Бруто изложеност	Исправка вредности	Нето изложеност
Недоспела потраживања од купаца	435,777		435,777
Доспела, исправљена потраж. од купаца	119,268	(119,268)	(119,268)
Доспела, неисправљена потраж. од купаца	327,809		147,077
	<u>882,854</u>	<u>(119,268)</u>	<u>763,586</u>

*Недоспела потраживања од купаца*

Недоспела потраживања исказана на дан 31. децембра 2008. године у износу од 462.809 хиљаде динара (31. децембар 2007. године: 435.737 хиљаде динара) највећим делом се односе на потраживања од купаца по основу продаје производа и услуга.

*Доспела, исправљена потраживања од купаца*

Предузеће је у предходним периодима обезвредило потраживања од купаца за доспела потраживања у износу од 42.010 хиљада динара (2007. године: 119.268 хиљада динара), за која је Предузеће утврдило да је дошло до премене у кредитној способности комитената и да потраживања у наведеним износима неће бити наплаћена.

*Управљање обавезама према добављачима*

Обавезе према добављачима на дан 31. децембра 2008. године исказане су у износу од 879.547 хиљаде динара односи се на обавезе по основу набавке услуга. Добављачи не заручувају затезну камату на доспеле обавезе, при чему Предузеће доспеле обавезе према добављачима, сагласно политици управљања финансијским ризицима, измирују у уговореном року.

**Ризик ликвидности**

Коначна одговорност за управљање ризиком ликвидности је на руководству Предузећа који су успоставили одговарајући систем управљања за потребе краткорочног, средњорочног и дугорочног финансирања Предузећа као и управљањем ликвидношћу. Предузеће управља ризиком ликвидности одржавајући одговарајуће новчане резерве континуираним праћењем планираног и стварног новчаног тока, као и одржавањем адекватног односа доспећа финансијских средстава и обавеза.

**36. ДОГАЂАЈИ НАКОН ДАТУМА БИЛАНСА СТАЊА**

У току марта месеца 2009. године, а на основу Оквирног уговора закљученог између партнера, Michelin, Netherlands је од „Тигра“ А.Д., Пирот откупио 10% удела у „Тигар Tyres“. На тај начин „Тигар“ А.Д., Пирот остаје власник 10% предузећа „Тигар Tyres“.

**НАПОМЕНЕ УЗ КОНСОЛИДОВАНЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЕШТАЈЕ**  
 31. децембар 2008. године

**37. ДЕВИЗНИ КУРСЕВИ**

Средњи курсеви за девизе, утврђени на међубанкарском тржишту девиза, примењени за прерачун девизних позиција биланса стања у динаре, за поједине главне валуте су били следећи:

	2008.	2007.
USD	62.9000	53.7267
EUR	88.6010	79.2362
GBP	90.8635	107.3080
CHF	59.404	47.8422

*A. Kemiš*



ОДГОВОРНО ЛИЦЕ

*A. Kemiš*